

# LETNJIKOVAC

*Džejn Grin*

Prevela  
Vera Martinović

■ Laguna ■

---

---

# PRVO POGLAVLJE

Bicikl škripi pošljunčanom stazom, krivudajući oko rupa koje bi mogle da predstavljaju opasnost za onoga ko ne poznaje taj put u prste.

Žena na biciklu podiže glavu i pogleda ka nebu, omirisa vazduh, pa se krišom osmehnu. Maglovit je dan na Nantaketu, ali ona tu živi dovoljno dugo i zna kako je to samo jutarnja magla, koja će do podneva ispariti na žarkom suncu ranog juna, pa će popodne biti lepo.

Odlično. Danas planira ručak na terasi, upravo je krenula u grad svrativši usput do komšijine kuće, gde je otprilike jedan sat brala velike plave hortenzije i trpala ih u korpu spreda na biciklu. Zapravo ne poznaje te komšije – stvarno je čudno živeti u istoj kući četrdeset i pet godina, u gradu u kome je nekad svakoga poznavala, sve dok se nije probudila jednog dana i shvatila da više ne poznaje te ljude – ali pretpostavila je da još nisu stigli jer su roletne spuštene i nema kola, a nekoliko desetaka hortenzija neće im nedostajati.

Kapija kroz koju se ide do njihove bašte iza kuće bila je otvorena, a u gradu je čula da su doveli nekakvog superšik pejzažnog

arhitektu. Morala je da pogleda. Sem toga, bazen je bio otvoren, voda vrlo plava i primamljiva, praktično ju je pozivala da se svuče i uskoči, što je naravno i učinila, a telo joj je još uvek vitko i snažno, noge preplanule i mišićave jer satima svakodnevno vozi bicikl.

Osušila se sama od sebe šetajući se gola po bašti, zobući jagode i grašak u povrtnjaku, diveći se ružama koje su tek pupile, a kad je bila potpuno suva, obukla se uzdahnuvši zadovoljno.

Upravo zbog ovakvih stvari Nan je bio glas da je pomalo ekscentrična. Sasvim je svesna takve reputacije i prihvata je, jer joj omogućava slobodu, dozvoljava joj da radi ono što stvarno želi, ono što se drugi ne usuđuju, a pošto je smatraju nekonvencionalnom, uvek joj gledaju kroz prste.

Razmišlja ironično kako je ovo jedna od lepih stvari koje stižu sa starenjem, stvarno neophodna budući da postoji mnogo toga što je bolno. U šezdeset petoj godini još uvek se oseća kao da ima trideset, a ponekad i dvadeset, ali je odavno ostavila za sobom nesigurnost koju je osećala u dvadesetoj i tridesetoj, one tričave strahove: nije dovoljno lepa, nedovoljno za porodicu Pauel; nekako je uspela navesti Evereta Pauela da se oženi njome; kad njena lepota počne da vene, svi će shvatiti kako je ona niko i ništa, a onda će prema njoj postupati kao što je uvek očekivala čim se udala u tu uglednu porodicu... kao prema ništariji.

Lepota joj je dobro poslužila. I dalje joj dobro služi. Visoka je, mršava i snažna, seda kosa joj je sjajna i glatka, zaglađena u pundicu, jagodice su joj još uvek visoke, zelene oči još uvek svetlucaju od humora ispod savršenih lukova obrva.

Nan poseduje lepotu kakva se danas retko viđa, prirodnu eleganciju i stil kakav je prevladavao pedesetih godina prošlog veka, ali je danas uglavnom nestao, mada to Nan ne vidi, više ne.

Kad se sada pogleda u ogledalo, ugleda bore, upale obraze ispod jagodica, kožu toliko tanku da joj se ponekad čini kao da se vide kosti. Šminkom pokriva nesavršenosti što više može, još uvek smatra da ne sme izaći iz kuće ako nije potpuno našminkana, i svakog jutra najpre nanosi svoj karakteristični jarkocrveni ruž za usne, čak i pre donjeg veša, pre tuširanja.

Ali ovih dana šminka joj je ponekad neuredna, ruž razmazan preko bora na usnama, na koje su je upozoravali osamdesetih godina prošlog veka, kada ju je sin pokušavao nagovoriti da ostavi cigarete, pokazujući joj u časopisima fotografije žena mrtve, grube kože.

„Ne mogu da ostavim cigarete“, rekla bi mršteći se. „Suviše uživam u njima, ali obećavam ti, čim prestanem da uživam, ostaviću ih.“

Taj dan još nije došao.

Da je trideset godina mlađa, ne bi se usudila da upadne na tuđi posed, da sama pliva gola u bazenu bez dozvole. Da je trideset godina mlađa, suviše bi brinula o tome šta drugi misle, ne bi brala cveće niti pažljivo iskopala nekoliko sadnica jagoda koje im nikako neće nedostajati, da ih presadi u svojoj bašti.

Ali da je trideset godina mlađa, da se usudila i da su je uhvatili, možda bi se izvukla. Izvinila bi se, pozvala bi taj par kod nje na piće, pa bi sused flertovao s njom, uzeo bi joj iz ruke bokal rum-punča i insistirao da joj on sipa, a ona bi sagnula glavu pripaljujući cigaretu, digla prema njemu te čudesne zelene oči, sasvim lagano zabacujući plavu kosu, od čega bi se on osećao kao najvažniji čovek u prostoriji, bogme kao jedini čovek u prostoriji, a za svoju ženu ne bi ni hajao.

Da je trideset godina mlađa, žene bi je možda ignorisale, ali ne kao sada jer misle da je to ona ludača iz velike stare kuće na litici, već zato što bi bile ugrožene, zato što bi se plašile da

možda zaista ima moć da im preotme muškarce, da im uništi život. I bile bi u pravu.

Što ne znači da je to radila.

Tada nije.

Naravno da je Nan imala nekoliko veza, ali nikad nije smerala da ukrade nečijeg muškarca, samo je htela da se zabavi, a nakon Everetove smrti, nakon godina samoće, shvatila je da je na kraju krajeva seks samo seks, i ponekad naprosto moraš da ga iskoristiš gde god može da se nađe.

Kad Nan stigne na biciklu, selo Sijaskonset, koje svi zovu prosto Skonset, obasjano je jarkom jutarnjom svetlošću. Vozi se pored *Skonset kafea*, pa iza ugla pored *Knjižare*, koja i nije knjižara, već prodavnica pića, i silazi kod dućana s mešovitom robom da kupi hranu.

Sasvim pozadi još uvek stoji frižider prepun jogurta, mleka, jaja – osnovnih životnih potrepština – ali ostatak radnje zauzimaju delikatesi, krekeri sa susamom, ukusni slatkiši; ukrasne sveće i neizbežan zid pun majica kratkih rukava, kačketa i velikih torbi s ručkama što govori da su turisti došli u Skonset na odmor i dovoljno su bogati da mogu doći ovamo gde se zabavljaju milijarderima.

Kao i uvek, odlazi pozadi, klimnuvši glavom turistima i domahnuvši u pozdrav ženi na kasi.

Često je viđaju u Skonsetu, duge platnene suknje lepršaju za njom dok se vozi na zardalom starom biciklu marke švin. Takav bicikl, sa ogromnom korpom spreda, ne viđa se često ovih dana. Ona i Everet kupili su ga kad su provodili ovde svoje prvo leto, još tamo 1962; njoj je tad bilo dvadeset godina a on ju je doveo kući u Vindermir da je upozna sa svojim roditeljima.

Nan polako vozi, jednu ruku lako naslanja na upravljač, u drugoj drži cigaretu. Mahne svakome u prolazu, pozdravlja ih osmehom, zastaje da procaska ako joj se prohte, ili ako vidi komšiju koji radi u bašti.

Većina joj domahne, ali sve češće primećuje da su se ovdašnji ljudi promenili pa ima onih koji ne domahuju, koji se prave da ne vide šašavu plavokosu gospođu na starom biciklu, onih što su toliko sjajni i uglancani, čisti i savršeni dok idu Glavnom ulicom kuckajući po mobilnom, da je skoro zaboje oči dok ih gleda.

Ovo se ne bi dešavalo da je trideset godina mlađa, ponekad pomisli kad još jedan mladi glamurozni njujorški par okleva dok im ona prilazi, divlje krivudajući biciklom i pokušavajući da pripali cigaretu bez zaustavljanja. Pre trideset godina on bi izvadio upaljač iz džepa i pripalio joj, umesto što okreće glavu kad ga žena mune laktom, mršteći se gadljivo dok Nan pali cigaretu i dim se izvija, kao da je to planirano, tačno pod nosom te žene. Ova dramatično kašlje, i Nan joj zadovoljno pokaže srednji prst dok vozi dalje, a žena užasnuta zine i pokušava da zakloni oči malom detetu koje vode.

Šta se to *svima* desilo, misli Nan dok ide po kaldrmi. Kad smo to postali tako *dragoceni*? Obilazi je šestočlana porodica, otac, majka, pa četvoro malih, poput četiri pačeta sa sjajnim aerodinamičnim kacigama. Zar su naša deca morala nositi kacige, misli ona, okrenuvši glavu da ih pogleda dok se gegaju u daljini. Kad smo to svi postali tako uplašeni?

Seća se kad je sedmogodišnji Majkl pao s penjalice i razbio glavu na betonu. Nije paničila, bila je to jedna od onih stvari koje se svakome dešavaju. Strpala ga je na prednje sedište kola i odvezla do kuće doktora Gruvera, gde su mu ušili ranu u njihovoj kuhinji dok ih je gospođa Gruver nudila limunadom i medenjacima sa đumbirom.

Dok je Majkl rastao, nikada nije znala gde je. Neko je imao čamac na slanim močvarama i jednom su Majkl i njegovi prijatelji ostali tamo nasukani ceo dan. Nan je saznala tek kad su uleteli na kuhinjska vrata, vrišteći od uzbuđenja zbog avanture koja je brzo postala gotovo smrtonosna. Odrasli kojih je bilo u blizini osmehivali su se blagonaklono, jednim uvom slušajući razgovor, a drugim nešto drugo, jer su u to vreme odrasli bili centar pažnje. Deca nisu.

Kad ju je Everet prvi put doveo u svoj letnjikovac, Nan nije imala pojma u šta se upustila. Jedva da je i čula za Nantaket. Letovala je samo na obali Džerzija, gde je upoznala nešto od onoga što je kasnije smatrala za „staru Ameriku“ – prave severnjačke porodice, porodice s nasleđivanim bogatstvom, čiji su preci doplovili na *Mejflaueru* i koje su mogle da prate svoje poreklo stotinama godina unatrag.

Njeni roditelji bili su Englezi koji su doplovili u Njujork nadajući se boljem životu od onog koji su ostavili za sobom u Bermingamu, a preselili su se u Osining jer im je tamo živeo dalji rođak.

Bila je naivna devojčica koju su svi još uvek zvali Suzana i nije znala šta da očekuje kad ju je Everet doveo svojoj kući. Tada nije bilo internet pretraživača da se informiše o porodici Pael, nije joj imao ko reći da je ta porodica čuvena u Masačusetsu po tome što je finansirala većinu restauracija kojima je Kejpt Kod\* pretvoren u ovo što je danas, niko joj nije mogao objasniti u kakvo bogatstvo se udaje, kakve privilegije idu uz porodicu Pael i kakav je njihov istorijat.

\* Veliko poluostrvo na krajnjem jugu američke savezne države Masačusets. (Prim. prev.)

Udala se za Evereta jer ga je volela, a kao venčani poklon njegovi roditelji kupili su im stan u Njujorku. Ništa luksuzno, reći će ona godinama kasnije, ali bilo je to krajnje luksuzno i prve dve godine braka Nan bi se budila svako jutro i pomišljala kako je umrla, pa oživela u filmu u kome igra Grejs Keli.

Ponajviše se tako osećala u Vindermiru. Sagrađena dvadesetih godina prošlog veka, odmah kad se skrene iz Baksterove ulice u selu Skonset, kuća je stajala visoko na litici, s pogledom na Atlantski okean, posivele i istrošene šindre koju je šibao vetar, ali skladnih i elegantnih linija, s verandama koje su nekad davno bile uvek prepune ljudi.

Vindermir nije bila ogromna kuća i sada je stajala usred savršenog placa od oko trista šezdeset ari. Prvobitno je to bila skromna jednospratnica sa aneksom, koju su godinama pažljivo nadograđivali i tako je pretvorili u otmenu zgradu. Oko nje su počeli da kruže građevinski investitori, poput lešinara koji traže plen. Nan je znala da bi kuću srušili ako im ikada dozvoli da je se dočepaju, a to mesto je za nju nosilo previše važnih uspomena da bi ga baš toliko lako prepustila.

To je bio letnjikovac porodice Pael – njihovo idilično utočište svake godine od Dana sećanja\* do Praznika rada\*\* – kuća puna gole dece, s mnogo roštiljanja na plaži i s velikim radostima.

Upravo jedno od te gole dece promenilo joj je ime, baš za vreme tog prvog boravka. „Zove se Suzana“, ponavljao je Everet trogodišnjoj curici – nečijoj ćerki ili rođaki – koja je stalno pokušavala da je odvuče da grade još jedan peščani zamak.

\* Američki praznik u čast vojnika palih u ratovima, obeležava se 30. maja u većini saveznih država. (Prim. prev.)

\*\* Američki praznik u čast radničke klase, prvi ponedeljak u septembru. (Prim. prev.)

„Hoću da Nan dođe“, ponavljala je devojčica, a Everet se smejao, tada je bio stvarno zgodan, kad bi prižmirio plavim očima na preplanulom licu. „Nan“, rekao je okrenuvši se ka Suzani. „Nan na Nantaketu. Sviđa mi se.“ I od tada su je zvali isključivo Nan, obično su zaboravljali njeno kršteno ime; često bi joj se desilo da precrta Nan kad popunjava obrasce u kojima treba navesti puno ime, jer bi tek na kraju shvatila da nije napisala Suzana.

Kad se Nan priseti tih ranih dana u Vindermiru, skoro da čuje zveckanje čaša dok sipaju pića i svirku muzičara, skoro da vidi ukrasne lampice obešene po kući, lampioni koji vise na drveću, ljude kako se smeju i piju i plešu.

Bilo je večera koje su trajale po celu noć. Everetovi roditelji – Lidija i Lajonel – prvi bi povelili goste kroz dine na njihovo ozloglašeno ponoćno kupanje, pa se vriska gostiju kad bi upali u hladnu vodu čula skoro do centra grada.

Prijatelji su uvek dolazili da prespavaju, često nisu odlazili po celo leto, ali Vindermir je bio dovoljno velik, a prekobrojni su se smeštali u jednu od četiri kućice na samom rubu imanja.

Dve kućice su prodate kad je Lajonel umro, a Lidija dobila Alchajmerovu bolest i otišla u starački dom u Bostonu. Nan je nastojala da je posećuje što je češće mogla, ponekad je dovođila svog sina, sve dok to nije postalo suviše bolno, pri kraju, kad je Lidija bila tek vlastita senka, sitna, uvela starica sede kose, pored koje je Nan prilikom jedne posete prošla ne okrenuvši se.

Tada je Everet već bio umro, ili kako je Nan mnogo godina govorila, nije ga više bilo. Probudila se jednog jutra, a krevet je bio prazan, što nije bilo naročito neuobičajeno – on bi se često probudio i otišao na rano jutarnje plivanje – ali tek kad se nije vratio, puls joj se ubrzao jer se malo zabrinula.

Sišla je do plaže i još uvek pamti kako je znala, znala je od trenutka kad se okrenula i videla da je njegova strana kreveta prazna, da nešto nije kako treba.

Njegova majica kratkih rukava bila je neuredno savijena, a na nju je položen sat njegovog oca. Nije bilo poruke. Ničega. A tog dana more je bilo naročito uzburkano. Nan je stajala i gledala talase u daljini, slušajući kako okean udara oko nje a suza joj je klizila niz obraz. Nije ga tražila, znala je da ga više nema.

Jedino što nije znala zašto.

Ispalo je da nije slučajnost to što je Everetov deda osvojio Vindermir u partiji pokera. Kako se ispostavilo, sklonost ka kockanju preskočila je jednu generaciju i pala punom težinom na Everetova ramena.

Nan je znala koliko je on voleo svoje partije pokera, ali nije ni pomislila da je to nešto više od zabave, nešto više od razloga da noću izlazi s momcima, popije nekoliko viskija i popuši nekoliko cigara, ili šta god već momci rade.

Ali kad je on umro, pre mnogo godina, javili su joj se iz banaka, pa su joj se zatim obraćali ljudi kojima je očigledno dugovao i, napokon, njegov knjigovođa.

„Stvari stoje loše“, rekao je.

Srećom, bilo je imovine. Prodate su dve preostale kućice na rubu Vindermira, a zatim, nekoliko godina kasnije, i stan u Njujorku. Krupna odluka, ali ona je uvek volela Vindermir, sviđala joj se ideja da joj to postane stalno boravište, a Majkl je bio dovoljno mali da bi pomislila kako će mu koristiti mirniji život, jednostavan život, u mestu koje oduvek obožavaju. Bilo je to krajem sedamdesetih godina i dobila je toliko novca za stan da je mislila kako će zauvek biti obezbeđena.

„Ti se pozabavi time“, rekla je svom berzanskom posredniku smejući se, znajući da će s tolikom lovom biti obezbeđena.

Nan više nema berzanskog posrednika. Nekada su oni bili cenjeni, ali ovih dana ona ne poznaje nikoga ko sebe naziva

berzanskim posrednikom. Ovih dana čuje kako turisti koriste izraze kao što su fuzionisanja i preuzimanja, izvedene hartije od vrednosti i možda najviše govore o hedž fondovima.\* Još uvek ne razume šta je hedž fond, samo zna da se, kako izgleda, hedž fondovima bave svi koji prave najveće kuće na ostrvu, muževi koji vikendom doleću privatnim mlaznjacima i helikopterima da bi se pridružili ženama, dadiljama i kućnim pomoćnicama.

I ona je uložila novac u hedž fond. Svakog meseca prima izvod, ali uglavnom zaboravlja da ga otvori. Nanina pošta obično se gomila na radnoj ploči u kuhinji, pa je tek onda skloni negde u ormarić, jer nema strpljenja za prozaično – računi su joj dosadni, a jedino odmah otvara lična pisma, adresirana rukom, i na njih odgovara.

Danas njen finansijski savetnik dolazi na ručak, mada ga Nan manje smatra finansijskim savetnikom, a više prijateljem. Što ne znači da je onisključivo jedno ili drugo – nije se srela s njim četiri godine i on je ne savetuje detaljno. Samo ju je pre mnogo godina obavestio kako je dobar onaj hedž fond koji je osnovao jedan od najbistrijih komercijalista firme *Goldman Saks* i bilo bi odlično da tu uloži nešto novca, a ona ga je poslušala.

Dok ulazi, telefon zvoni. Ubaci hortenzije u sudoperu i zgrabi telefon, puštajući vodu dok se javlja.

„Zdravo, mama.“ To je Majkl, javlja se kad kreće na posao, kao što često čini.

„Zdravo, dušo moja. Kako si?“

---

\* Privatni investicioni fondovi koji ulažu novac svojih članova, malobrojnih krupnih investitora, u spekulativnu kupoprodaju hartija od vrednosti, robe i valute, računajući na brzu i veliku zaradu od promene cena i štiteći se od velikog rizika istovremenim ulaganjem na više strana. (Prim. prev.)

„Umoran sam. U gradu je vruće i vlažno i odvratno. Krajnje sam ljubomoran što si na ostrvu – je li tamo divno?“

„Još nije.“ Nan se osmehne. „Ali biće. Što ne dođeš? Nedo-staješ mi. Suviše je tiho ovde, samo se ja muvam po kući.“

„A šta je sa Sarom? Ona je još s tobom?“

„I dalje dolazi jednom ili dvaput nedeljno da mi pripomogne“, kaže Nan, „i volim kad je ovde, ali nedostaje mi moja porodica, nedostaju mi zvuci zabave koji odzvanjaju u ovoj kući. Sećaš se kako si preko leta obično dolazio ovamo sa svim svojim prijateljima? Sećaš se kako je to bilo zabavno? Što ne dovedeš nekoga? Zar ne bi svi oni život dali za odmor na Nantaketu?“

Majkl se smeje. Njegova majka uvek je ista. „Oni bi bez sumnje život dali za odmor na Nantaketu, samo kad bi mogli da izostanu s posla. A gotovo svi su u braku, imaju decu. Sve je drugačije. Ne mogu prosto da pakuju porodicu i dovedu ih ovamo.“

„Ali zašto ne, pobogu?“ Nan je stvarno zbunjena. „Obožavam decu, ovo je savršeno mesto za decu.“

„Znam to, ali naprosto je... teško. Ljudi su zauzeti, svi su stalno u žurbi. Ali ja bih voleo da dođem. Voleo bih da te vidim. Ne mogu trenutno to da izvedem, gazde su na putu još otprilike nedelju dana i moram biti ovde, ali možda bih mogao da dođem krajem leta.“

Nan zatvori slavinu i dohvati cigaretu.

„Jao, mama. Nije valjda da još pušiš.“

Nan se ne obazire na njega. „Kako ide sa onom devojkom... kako se zvaše? Ejsling?“

Majkl se osmehne. „Zanimljivo je. Sviđa mi se. Još se ništa ne zna, ali zasad je sve dobro. Temperamentna je. Nezavisna. Svidela bi ti se.“

„Volela bih da je upoznam.“ Nan pazi da ne zahteva previše. „Dovedi je.“

„Možda i hoću. Šta smerаш danas?“

„Spremam ručak. Dolazi Endru Mozli.“

„Tvoj finansijski savetnik?“

„Baš taj!“

„Je li sve u redu?“

„Što ne bi bilo?“

„Otkud to da ti dolazi u posetu?“

Nan slegne ramenima. „Mislim da je valjda red, nakon četiri godine. Uostalom, lepo je imati društvo. Pravim odlične salate od povrća tek ubranog u bašti, a Sara je obećala da će ostaviti salatu od jastoga koju je napravila juče.“

„Zvuči divno.“ Majkl smesta zamisli sto postavljen na terasi, majku kako je zbacila baletanke nakon ručka i podvila noge, držeći u jednoj ruci veliku čašu za vodu punu belog vina, a neizbežnu cigaretu u drugoj. „Nemoj previše da piješ.“

Majkl se pozdravi uz tužan osmeh, sklopi telefon i dohvati bicikl, koji je lancem vezan za banderu ispred njegovog stana na uglu 94. ulice i Avenije Kolumbus. Nije toga svestan, ali visoka plavuša koja šeta psa dobacuje mu pogled pun divljenja.

Majkl nikad nije bio svestan koliko je privlačan, uzimao je zdravo za gotovo to što ima krupne zelene oči koje je nasleđio od majke, opušten osmeh i izgled tipičnog lepo građenog Amerikanca.

Ima četrdeset dve godine, ali se malo razlikuje od ragbiiste kakav je bio na fakultetu, preplanuo i krakat i krajnje samouveren.

Skine katanac i zakopča kacigu, gurne telefon u ranac, pa krene krivudajući niz Aveniju Kolumbus, podsetivši se kako mora nazvati Saru i proveriti da li je mama dobro, uveriti se da se neko brine o njoj, da nije baš toliko sama kao što zvuči.

## DRUGO POGLAVLJE

„Ispričajte mi kako ste se upoznali.“ Doktor Posner se zavalio u stolici i pogleda ih kako sede svako na svom kraju kauča. Elegantna brineta u neprilici se zavukla u čošak i nervozno uvrće pramen kose podsećene do ramena u paž frizuru dok baca poglede ka svom mužu, koji sedi nepokretan, zagledan u pod.

Muž je vitak i tamnokos, povremeno podigne oči crne kao ugljen ka doktoru Posneru, a pogled mu je pun tuge i bola.

Lep su par. Doktor Posner pretpostavlja da ona ima između trideset i trideset pet, on nešto preko četrdeset godina. Ona nosi šarene tričetvrt pantalone i baletanke, pored nogu joj je tašna od krokodila, a na krilu savijen kašmirski šal, ponet za slučaj da klimatizacija bude suviše jaka. Muž je u farmerkama i polo majici; lepo je građen, tamnopus i privlačan, pomalo preplanuo već u proleće, a po telu mu se vidi da odlazi u teretanu bar četiri puta nedeljno.

Izgledaju kao da nijedno u životu nije imalo nikakav problem. Mladi, u kondiciji, lepi, šta bi uopšte moglo da ih muči? Mada, naravno, doktor Posner zna kako stvari stoje.

Zašto bi inače bili ovde?